

Yönetişim

Gürcan Banger

ESYO – 21 Haziran 2008

Değişim - Dönüşüm

20'nci yüzyıl

1. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna,
2. Fordist üretimden esnek üretime,
3. Ulus devletlerden küreselleşmiş dünyaya,
4. Modernist düşünceden postmodernist düşünceye

geçilen bir yüzyıl oldu.

Meşruiyet ihtiyacı

- Çok yönlü değişim, mevcut yönetim anlayışını meşru ve muktedir kılan koşulları aşındırdı.
- Bu aşındırma ile 'geç meşruiyet' tümüyle ortadan kalkmasa da, yeni arayışların ortaya çıkmasına neden oldu.
- Bu süreçte devlet, artan ve karmaşıklaşan taleplere cevap vermekte zorlanıyor.

Mesafe kavramı

- Hızlı değişim ve dönüşüm, insanlar ve toplumlar arasında mesafe kavramının belirleyiciliğini ortadan kaldırdı.
- Yeni ilişki ağları gelişti.
- İlişki ağları üzerinde yeni kimlikler oluşmaya başladı.
- Yurttaşlık kavramında değişimler gözlemeye başladık.

Yeni deęerler

- **Küreselleşme ile birlikte daha etkin, akılcı ve verimli bir idari yapılanma aranmaya başlandı.**
- **Devletin kararlarını, toplumun tüm kesimleriyle birlikte alması istenir oldu.**
- **Hukukun üstünlüğü, açıklık, saydamlık, sorumluluk, hesap verebilirlik, güvenilirlik ve tutarlılık kavramları öne çıktı.**

Yönetişim

- **Henüz yeterince bilinmemesine rağmen; bu süreç, yönetim (governance) olarak isimlendirilen bir olguyu gündeme getirdi.**
- **Konunun netleşmemiş olmasının da etkisiyle yönetim olgusu, lehte ve aleyhte argümanlarla tartışılıyor.**

Yönetişim nedir?

- **Yönetişim; bir ülkede kaynaklar üzerinde denetimi elinde bulunduran otoritenin, bu kaynakları ekonomik ve sosyal gelişme için nasıl kullandığını belirleyen gelenekler ve kurumsal yapı olarak tanımlanmaktadır.**
- **Halkın bu sürece etkin biçimde doğrudan katılımına ise iyi yönetim (good governance) ismi veriliyor.**

Yönetişimin kapsamı

- Verdiğimiz genel tanım, şirketlerin ortaklarına ve müşterilerine olan sorumluluklarından insan haklarına, yerel yönetimlerden devletin düzenleyici rolüne kadar sosyal yaşamın hemen her alanını ilgilendiriyor.
- Özellikle devletin yeniden yapılanması gereğine işaret ediyor.

Yönetişim ve devlet

- **Yönetişim ile birlikte devletten beklenenlerin içerik ve biçiminde değişiklik olduğunu görebiliriz:**
- **“Devlet, özel sektör ve toplum; ekonomik ve sosyal refahın artırılması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve katılımı ile sosyal rızanın oluşması için ortak sorumluluklar taşımaktadır.”**

Tartışmalı tanımlar

- **Sivil toplum alanında yaşanan siyahtan beyaza kadar olan tüm tartışmaların yönetim için de tekrarlandığını söylemek hata olmaz.**
- **Genelde siyasal söylem düzeyindeki yaklaşımlar, yönetim konusundaki tanım ve beklentilere de yansıyor.**

Herkesin kendi yönetiřimi?

- **Birleřmiř Milletler Kalkınma Programı (UNDP):** “Yönetişim, bir ÷lkedeki ekonomik, siyasal ve idari otoritenin her düzeydeki işlemleri yürütmesidir. İyi yönetişim ise vatandaşların ve toplumsal grupların kendi çıkarlarını korumak ve yasal haklarını kullanmak için gerekli mekanizmalar ve kurumlara sahip olmalarını gerektirir.”

Bir başkası...

- **Dünya Bankası:** “Yönetişim, açık ve öngörülebilir bir karar alma sürecinin profesyonel bir bürokratik yönetimin, eylem ve işlemlerinden sorunlu bir hükümetin ve kamusal sürece aktif biçimde katılımında bulunan sivil toplum ve hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir düzeni ifade eder.

Bazı faktörler...

- **Dünya Bankası: “Dünya Bankası, iyi yönetim için şu faktörlerin öneminden söz eder:**
 - 1. Kurallar ve sınırlamalar,**
 - 2. Halkın sesi ve katılım mekanizmaları,**
 - 3. Rekabet.”**

Bir başka tanım...

- **Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD): “Yönetişim, bir ülkeni ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde sahip olunan güç ve yetkilerin kullanımını ifade eder.”**

Özetlersek...

- Sıraladığım bu tanımlara göre; iyi yönetim; devlet yönetiminde temsil, katılım ve denetimin, etkin bir sivil toplumun, hukukun üstünlüğünün, yerinden yönetimin, yönetimde açıklık ve hesap verme sorumluluğunun, kalite ve ahlakın, kurallarla sınırlama ilgili bir olgudur.

Ve...

- **İyi yönetim kavramı ile birlikte anlaşılması öngörülen diğer kavramlar şunlardır:**
 - 1. Rekabet ve piyasa ekonomisi ile uyumlu alternatif hizmet sunma yöntemleri,**
 - 2. Bilgi ve ağ çağına uyumlu siyasal ve ekonomik düzen.**

Yönetişimin ilkeleri

- Avrupa Birliği (AB) yönetim sürecinin sahip olması gereken ilkeleri şöyle sıralamaktadır:
 1. Saydamlık,
 2. Vatandaşlara karşı sorumluluk ve hesap verme yükümlülüğü,
 3. Katılımcılık,
 4. Devletin rolünde değişim,
 5. Adem-i merkeziyetçilik.

İyi yönetişimin özellikleri

- İyi yönetişimin sağlaması gereken özellikler arasında şunları sayabiliriz:
 1. Yurttaşı, yönetimde etkin kılmak,
 2. Yerel yönetimleri ve adem-i merkeziyeti güçlendirmek,
 3. Kültürel çoğulculuğa saygıyı ve farklılıklara hoşgörüyü geliştirmek,
 4. Otoriter yönetim uygulamalarından katılımcı yönetim biçimlerine geçmek,

Özellikler...

5. Cinsiyetler ve gelir grupları arasındaki farkı kapatmak,
6. Sivil toplumun kapasitesini artırmak,
7. Hesap sorulmasını sağlamak,
8. Kamu yönetiminde açıklığı sağlamak.